

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

מותחת לי את העצבים! וכי את יודעת מה יש שם בנרתיק שנתתי לך? הן כל ממוני מונח בו, כולל גם הלוואות שלויתי לצורך יריד העסקים!"
 "אולי נתת לאדם אחר?" שאלה הרבנית.
 היהודי איבד את עשתונותיו וצעק!!
 רבנית, מה את עושה לי?!!
 תסלח לי, אמרה לו הרבנית, מה אתה צועק? דבר בנימוס ובשקט כיאה ליהודי אשר כמוך!
 מה אני צועק? הלב שלי בוער!
 אה, הלב שלך בוער? אתה צועק? קח את הכסף. אבל דע לך, אם הלב בוער, כן צועקים. רק תלוי איפה הלב בוער!!!

הא לכם סיפור מדהים על 'כוחה של תפלה': כידוע האחים הקדושים רבי אלימלך ורבי זושא ערכו גלות זמן זמנים - כנהוג בין הצדיקים.
 נקלעו להם הצדיקים לאיזה עיירה קטנה, נקשו על דלת אחד הבתים. והנה, ילד קטן פתח את הדלת: "אבא לא בבית". נטלו הצדיקים רשות מבעלת הבית - והמתנינו עד בואו של בעל הבית.
 בינתיים התבוננו האחים הקדושים בפניו של הילד, הן ראייתם זכה היא, נפעמו הם מקדושת ה'ינוקא'. איזה פנים קדושות וטהורות - בטח אביו אחד הצדיקים הנסתרים הוא!
 פנו אל בעלת הבית ושאלו: מה מעשה בעלך? ...
 בעלי? יהודי פשוט כשאר כל הכפריים המתגוררים כאן בכפר!
 בכל אופן - איזה מעשה מיוחד הוא עושה? אה נזכרתי - ענתה בעלת הבית: "בכל שבוע קודם הקידוש מתפלל הוא בדמעות שלישי שיזכה לבנים תלמידי חכמים, איזה בכיות ממש מקירות הלב ממש".
 ככה? אמרו הצדיקים - "לא פלא שזכיתם לילד קדוש שכזה!"
 ומה באמת יצא ממנו? ...האדמו"ר הקדוש חסידיא קדישא ופרישא רבי דוד מלעלוב!!!
 הרי לכם - כוחה של תפלה!

בברכת שבת שלום
העורך

סיפור ולקחו

הגמרא במסכת ברכות (כו:): דורשת: 'יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר ויצא יצחק לשוחר בשדה לפנות ערב ואין שיחה אלא תפלה שנאמר תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו'.
 בהקשר ל'צורת התפילה' ישנו סיפור מענין, ולקחו בצידו:
 היה בעולם צדיק שהיה מכונה השרף מטריסק. בלשון החסידים 'השרף' לפי שיותר גדול ממלאך היה.
 ספרו עליו כי בשעה שעמד בתפילה אש היתה בוערת מעליו, והיה מתפלל בקול רעש גדול - איזו דביקות, איזו התלהבות! יום אחד בא לחצירו יהודי תושב גרמניה - שקט היה בטבעו. והנה לקראת הימים האחרונים לשהותו אצל הרבי שאלה אותו הרבנית: איך אתה מרגיש כאן?
 'הכל בסדר. אבל דבר אחד אני לא מבין, מדוע הרבי צועק ודופק באמצע התפילה שיגיד את התפילה בשקט'.
 אמרה לו הרבנית: 'הלב שלו בוער, לבו שורף באש, הוא מוכרח לצעוק'.
 השיב היהודי: 'וכי לי לא בוער? גם אצלי הלב רותח, ואינני צועק, מתפלל אני בשקט'.
 "לא, אם הלב בוער מוכרחים לצעוק. אם אתה לא צועק, סימן שהלב שלך קר" קבעה הרבנית.
 "לא רבנית! הלב בוער ואני לא צועק". הוא בשלו, והיא בשלה. לך תסביר לו...
 אתה ערב שבת קדש. היהודי מוגיע את מוחו היכן יפקיד את צרור כספו? בנקים בעיירתו של הרבי? הן 'בנקים' כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו. נמלך וחשב: 'אין יותר נאמנת מהרבנית'. וממחשבה למעשה.
 במוצאי שבת קודש תיכף ומיד אחר ההבדלה ניגש לרבנית: 'רבנית את הכסף בבקשה'.
 כסף? היתממה הרבנית. על איזה כסף אתה מדבר?
 "על הכסף שלי אני מדבר!"
 "אולי יש לך טעות? אולי התבלבלת?"
 "רבנית רבנית אל תעשי קונצים - הלא את

פרשת חיי שרה

"גר ותושב אנוכי עמכם"

ופירש רש"י: "גר מארץ אחרת ונתישבת עמכם. ומדרש אגדה אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין שאמר לי הקדוש ברוך הוא (לעיל יב ז) לזרעך אתן את הארץ הזאת".

והנה על הפסוק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, דרשו חז"ל - אמר ר' יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החדש הזה לכם' שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח ב'בראשית'? משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים', שאם יאמרו אומות העולם לישראל: לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו (רש"י בראשית א, א).

הרי שישנו כאן גילוי של אחיזת הכנסת

(המשך בעמוד 3)

ירושלים	כניסת השבת	יציאת השבת	יציאה לפי ר"ת
ירושלים	4.07	5.19	5.58
צפת	4.09	5.17	5.50
תל אביב	4.22	5.21	5.55
LA	4.23	5.30	6.05
MIAMI	5.04	6.09	6.45
NYC	4.22	5.24	5.53
PANAMA	5.24	6.26	7.05

מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בגדרי פלגא ניזקא קנסא או ממונא

בסוגיות שלימות שהגדרת קרן הוא משונה ולא אורחיה, כותב החזו"א (ב"ק סי' יא אות ב) שכל הסוגיות הללו אזלי רק למ"ד פלגא נזקא קנסא, אבל למ"ד פלגא נזקא ממונא, באמת קרן לא נקרא משונה, אלא אורחיה כשן ורגל. ולפי מהלך זה דקרן הוי אורחיה כמו שן ורגל, צריך לבאר מאי טעמא הקילה תורה בשור תם שישלם רק חצי נזק ולא נזק שלם, דמאי שנא משן ורגל ושאר אבות נזיקין דלא חס רחמנא עליה. ולכאורה צריך לפרש כדברי התוס' רא"ש בכתובות דף מ"א. דסברת חס רחמנא עליה, לא הוי סברא בקרן תמה בדוקא, אלא גם בשאר המזיקין מצינו דחס רחמנא עליה, ולכן שן ורגל פטורים ברה"ר, ובבור יש פטור על אדם וכלים, ובאש נאמר פטור בטמון, דכל אלו הדינים יסודם בסברא של חס רחמנא עליה. ומבואר מדברי התוס' רא"ש דסברת חס רחמנא לא נאמרה דוקא בקרן מחמת שהוא משונה ואכתי לא אייעד תוריה וכפשטות לשון הגמרא, אלא גם בכל המזיקין חסה התורה ולכן בכל אחד יש דין של קולא, וא"כ אתי שפיר דאפילו דקרן הוי אורחיה למ"ד ממונא אפילו הכי חס רחמנא עליה וכמו בשאר המזיקין.

עלה בידינו א"כ, מהלך ראשון בשיטת התוס', דמה שהתורה נתנה בקרן תמה חיוב של חצי נזק, למ"ד פלגא נזקא ממונא, אין זה מפני שהוא משונה, אלא אורחיה גמור הוא כשן ורגל, ואפילו הכי חס רחמנא עליה, כך יוצא מדברי החזו"א וע"פ דברי התוס' רא"ש בכתובות.

ד. להשיטה מקובצת בדעת התוס' - גם למ"ד ממונא אינו אורחיה גמור

מהלך שני בשיטת התוספות, דגם למ"ד ממונא אין הכונה דקרן הוי אורחיה גמור, כך (המשך בעמוד 5)

קנסא, האי כלבא דאכל אימרי ושונרא דאכלה תרגומא, משונה הוא ולא מגבינן בבבל וכו'". ומפשטות דברי הגמרא נראה, שדוקא למ"ד פלגא נזקא קנסא אין לגבות נזק משונה זה בבבל, אבל למ"ד פלגא נזקא ממונא נזק משונה זה אינו קנס אלא ממון וממילא מגבינן אותו אף בבבל, ואכן יש מהראשונים שפירשו כן את דברי הגמרא.

אך התוס' (שם בד"ה והשתא) פירשו דברי הגמרא באופן אחר, דלמ"ד פלגא נזקא ממונא אין על הבעלים חיוב תשלומין כלל, ומשום שלמ"ד ממונא אין לנו שום מקור של חיוב תשלומין בנזק משונה, שהרי מקרן א"א ללמוד חיוב על נזק משונה, דכיון שסובר סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי א"כ אין זה משונה, וא"כ למ"ד ממונא כלבא דאכל אימרי רבבי פטור לגמרי, שהרי נזק משונה הוא זה, ורק למ"ד פלגא נזקא קנסא דס"ל שכל קרן הוי משונה וחיובה תורה חצי נזק, שפיר יש לחייב גם בזה משום תולדה דקרן, דהרי תרוייהו משונין הן, אע"ג דקרן כוונתו להזיק.

והעולה לכאורה מדברי התוס', דלמ"ד פלגא נזקא ממונא, הגדרת הדבר הוא שקרן נקרא "אורחיה", ולכן נקטו התוס' דלדידה בכל נזק משונה א"א ללמוד אותו לחיוב מקרן שהרי קרן אינו משונה אלא אורחיה. ודבר זה קשה מאד, שהרי פשטות לשון הגמרא בכמה וכמה סוגיות שקרן נקרא משונה ולא אורחיה.

דרך החזו"א בשיטת התוס' - למ"ד פ"ג ממונא קרן תמה הוי אורחיה גמור

יש שני מהלכים בדברי אחרונים ליישב את שיטת התוס'. מהלך ראשון, שכוונת התוס' כפשוטם, שאכן קרן נקרא אורחיה, והוא אורחיה גמור, כמן שן ורגל, ומה שמצינו

בגמרא ב"ק דף ט"ו. איתמר, פלגא נזקא, רב פפא אמר ממונא, רב הונא בריה דרב יהושע אמר קנסא. ר"פ אמר ממונא, קסבר סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי, ובדין הוא דבעי לשלומי כוליה, ורחמנא הוא דחס עליה, דאכתי לא אייעד תורא. ר"ה בד"ר"י אמר קנסא, קסבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי, ובדין הוא דלא לשלם כלל, ורחמנא הוא דקנסיה כי היכא דלינטריה לתורא.

נחלקו א"כ האמוראים בדין חצי נזק שנאמר בקרן תמה, האם הוי ממונא או קנסא. וכפי שמתבאר בסוגיא, יסוד מחלוקתם הוא, שסברת ר"פ דפלגא נזקא ממונא, מפני שהוא סובר דסתם שוורים לאו בחזקת שימור, וא"כ בעליהם צריכים לשומרם, ולפיכך מעיקר הדין היה הבעלים צריך להיות חייב נזק שלם, אלא דרחמנא הוא דחס עליה וחייבו רק חצי נזק.

ור"ה בד"ר"י שסובר פלגא נזקא קנסא, זה מפני שהוא סובר דסתם שוורים בחזקת שימור קיימי, וא"כ אין על הבעלים צורך לשמור על שורם שלא יזיק, ולפיכך מעיקר הדין היה הבעלים צריך להיות פטור על תשלומי הנזק של נגיחת שורו, אלא דרחמנא הוא דקנסיה כי היכי דלינטריה לתוריה.

וישנם שלוש שיטות שרשיות בסוגיא זו כיצד לבאר את יסוד מחלוקת האמוראים אם סתם שוורים בחזקת שימור או לאו בחזקת שימור, ותולדה מכך אם פלגא ניזקא ממונא או קנסא. שיטת רש"י, שיטת תוס' ושיטת הר"ח. והדברים יהיו בנויים גם על פי הסבר האחרונים כפי שהבינו בכוונת דבריהם.

שיטת התוס' בביאור מחלוקתם

נתחיל בס"ד בשיטת תוס'. הנה בסוף הסוגיא (טו:): אמרינן, "והשתא דאמרת פלגא נזקא

עפר שבמים - ד' חלקי הקלקול

בפעם הקודמת נתבאר כי המידה הנובעת מיסוד המים הינה מידת התאוה, והגדרת התאוה הינה היגררות. עוד נתבאר שם, כי הגדרת היסוד עפר שבמים בכללות הינה היגררות לחומר - תאוה לחומר.

כעת נבאר, בעזר ה', את היסוד עפר שבמים בפרטות של ארבעה חלקים: עפר, מים, רוח ואש שבעפר שבמים, בהבחנה של הבעיות הנובעות מן היסודות הללו.

עפר שבעפר שבמים

עפר שבעפר שבמים עניינו היגררות לממון - תאוות ממון.

תאוות הממון מתחלקת באופן כללי, לשני חלקים: תאוות ממון כאמצעי, ותאוות ממון כמטרה - כתכלית.

ישנם בני אדם אשר מתאווים לממון, אך תאוותם לממון היא רק כאמצעי להשיג את מטרותיהם. אדם רוצה שיהיה לו בית, רכב, בגדים ושאר צרכי החיים. באמת הוא מתאוה להשיג את מטרותיו, והתאוה שלו לממון אינה אלא אמצעי, ע"מ להשיג את מטרותיו.

אך ישנם בני אדם שמתאווים לעצם הממון עצמו. יתכן ויש לאדם כסף רב עד למאוד, ואין לו מה לעשות עם כל כך הרבה כסף. הוא גם לא יודע מה אפשר לעשות עם כל כך הרבה כסף. ולמרות זאת הוא מתאוה לעוד כסף ועוד כסף - 'אוהב כסף לא ישבע כסף' (קהלת ה,ט).

מים שבעפר שבמים

מים שבעפר שבמים עניינו היגררות למים - תאוה לשהות במים.

כפי שניכר לכל, העולם מלא בהנאות המבוססות על שהייה במים. ובפרט בדור שלנו. ככל שמתרחקים יותר מהשורש, כך מתחברים יותר לכל מיני סוגים של הנאות על בסיס מים. כל בעל תאוה שיש לו קצת כסף, מחזיק בריכה צמודה בבית.

אמנם מי שזוכה שכח התאוה שלו מופנה לרוחניות ולתורה הקדושה, מתאוה לשהות בתוך חיים רוחניים. אך מי שלא, כח ההיגררות הקיים בנפשו גורר אותו לשהות במים החומריים.

רוח שבעפר שבמים

רוח שבעפר שבמים עניינו היגררות לתנועה - תאוה לתנועה.

ישנה תאוה לאדם להתנועע באופן שגורם לו תענוג. על דרך כלל, התנועות הללו אינן עדינות ומתונות. אלא הן תנועות חזקות, מהירות ומורכבות, ולפעמים אף עזות, חדות ותקיפות.

ועל בסיס תאוה זו, הקימו את כל ה"לונה פארקים", עם כל המתקנים ורכבות ההרים למיניהם. ישנה תעשייה ענפה מאוד, המבוססת רק על גרימת הנאות לבני אדם מכח התאוה לתנועה.

אש שבעפר שבמים

אש שבעפר שבמים עניינו היגררות להסתכל על דברים - תאוות ראייה.

ישנה אבחנה של תאוה הנמצאת בעיניים - תאוות ראייה, כפי שמפורש בפסוק: "וכי תאוה הוא לעיניים" (בראשית ג,ו). האש ביסודה מאירה, ומכוחה האדם יכול לראות דברים. ואותה אש שמאפשרת לאדם לראות, היא זו שגורמת לו ג"כ את התאוה לראות ולהסתכל.

זה יכול להיות תאוה להסתכל על דבר קדושה, זה יכול להיות תאוה להסתכל על דבר חולין, או חלילה על דבר איסור. כל בר דעת שמכיר את עצמו, אפילו במקצת, מרגיש כי כח ההיגררות הקיים בעיניים, גורר אותו עוד ועוד. ולא בכדי אמרו חז"ל: 'עין רואה, לב חומד וכלי מעשה גומרים' (עי' רש"י במדבר טו,לט).

כפי שהוזכר לעיל, חטא אדם הראשון התחיל בעיניים. ומני אז, כל באי עולם, כמעט ללא יוצא מן הכלל, נגררים אחר תאוות הראייה.

סיכום

עד כה נתבארו בקצרה, ארבעת חלקי הקלקול הנובעים מהיסוד עפר שבמים:

תאוה לממון, תאוה לשהות במים, תאוה לתנועה ותאוה להסתכלות.

אם ירצה ה', בהמשך יתבארו ארבעת החלקים הללו ביתר פרטות. וכמו כן, יובאו אופני התיקון של כל אחד ואחד מהם, על דרך נכון.

פרשת חיי שרה

המשך מעמוד 1

ישראל בארץ בבחינה של "ברצונו - נתנה להם, וברצונו - נטלה מהם ונתנה לנו". כלומר, מצד הגילוי של הרצון, יש תנועה בארץ למי הארץ שייכת: האם היא שייכת לעכו"ם, או שהיא שייכת לישראל, ומצד כך נאמר "ברצונו נתנה להם" - כלומר שגם לעכו"ם היתה אחיזה בארץ, ולאחר מכן היתה תנועה מהעכו"ם לישראל, שברצונו "נטלה מהם ונתנה לנו".

"אם תרצו הריני גר" - זוהי אותה בחינה של "ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם" - אבל מצד ה"ואם לאו, אטלנה מן הדין" - ה"ואטלנה מן הדין" בעומק הוא למעלה מן הרצון, זוהי האחיזה העצמית של הכנסת ישראל בארץ, ולא מצד ה'נטלה ונתנה' שהוא סוד התנועה!

שני השורשים הללו - האחיזה לכנסת ישראל בארץ בסוד ה'נטלה', והאחיזה לכנסת ישראל בארץ מצד שעצמיות ארץ ישראל שייכת לעם ישראל - שני השורשים הללו, הם השביל והדרך לעבודת האדם את בוראו, ולהידבק בו יתברך - הן ע"י כח התנועה והן ע"י הכח שלמעלה מן התנועה.

ננסה קצת להפשיט: המצוות המעשיות עניינם לקרב את האדם לבוראו, כלומר האדם רחוק מבוראו ובאמצעות קיום התורה מתקרב הוא לבוראו, זוהי בעצם 'תנועה' מה שמניע עצמו אל בוראו. לעמת זאת הכח שלמעלה מן התנועה עניינו - אדם שחבוק ודבוק בחיק השכינה כביכול. כאן העבודה היא לא במצוות המעשיות!

אמנם עדיין איננו במדרגת האר"י והאור"ח והבעש"ט ושאר הצדיקים שהיו דבוקים ורחוקים בצל הבורא בכל עת ובכל שעה. אבל פטור בלא כלום אי אפשר!

לכל הפחות שומא עלינו לדבוק בידיעה הבהירה והפשוטה שבני מלך מלכי המלכים אנחנו. הלא נסיכים אנחנו. וכי נסיך מחפש הוא בנרות 'להבין' את דרגתו?

הן נסיך הוא ורוממות המלכות נאצלת עליו בכל עת ובכל שעה!

היאך קונים עולם רוחני מוחשי

בפשטות ניתן היה לומר, שבעקבות כל הרגשה שיש לאדם, ובכל שאיפה להתעלות, ילך וישאל אנשים, יתייעץ, כמו שלהבדיל, אדם הרוצה לקנות דירה ומפחד אולי יש כאן רמאות - הולך לעורך דין, לרשם המשכונות וכדו', כדי לברר האם באמת העיסקה כדאית.

אבל אם כן, לעולם לא יגמור אדם את הבירורים. כמובן שאיננו שוללים ח"ו לברר, אבל צריך קודם שיהיה לאדם איזה שהוא מבחן מציאותי משל עצמו, מינימום של הבנה בדברים, ורק אז ילך לשאול ולברר, וניתן דוגמא.

אדם רוצה לקנות דירה. אין לו כסף. הוא נכנס לבנק למשכנתאות לבקש הלוואה ודורשים ממנו החזר חודשי של שלושת-אלפים שקל, והוא יודע שמשכורתו החודשית עומדת על אלפיים ושבע-מאות שקל. האם יש טעם שילך להתייעץ האם כדאי לו לקחת את המשכנתא?!

אילו היה מתפרנס משבעת אלפים, היה עליו לבדוק האם הוא מסוגל להחזיר שלושת אלפים או לא, ואז ילך להתייעץ עם אנשים שיאמרו לו: תראה, הריבית יכולה לעלות, הקצבאות עלולות לרדת, כל מיני נתונים שעליו לקחת בחשבון.

כלומר, אדם הולך להתייעץ רק בזמן שישנו איזה שהוא כיוון חיובי, אלא שישנה נקודה המוטלת בספק. אבל דבר שהאדם רואה מראש שאין לו כיסוי ואין לו סיכוי - אין סיבה שילך ויתייעץ עליו. אדם כזה שיבוא להתייעץ עם מומחה, המומחה כבר יבין שעומד לפניו אדם שאינו מבין בין ימינו לשמאלו.

כשנקביל זאת לעולם הרוחני, נבין שאמנם אדם צריך להתייעץ, אבל יש שלב ראשוני שעליו לעבור ולהתבגר בכוחות עצמו. אחרי השלב הבסיסי, שייך להמשיך הלאה ואף לקבל יעוץ בענין.

אדם לא מתייעץ בגשמיות על כל צעד ושעל שהוא עושה, הוא לא מתייעץ עם מומחה האם כדאי לקנות מפתח מסוג זה או אחר, האם כדאי לקנות כוסות כאלו או כוסות כאלו. לקבלת יעוץ פונים רק עבור דברים גדולים. אדם קונה דירה, הוא מפחד ולכן הולך להתייעץ, אבל אי אפשר שיתייעץ על כל פרט בחיים. זה דבר פשוט וברור מבחינה מציאותית.

אם העולם הרוחני של האדם יהיה עולם מציאותי, הוא יצטרך הרבה פחות הכוונה. ככל שהעולם הרוחני של האדם אינו מציאותי - הוא צריך יותר הכוונה, ונסביר את הדברים.

כולנו מבינים שיש קרקע שעליה עומד בנין. עלינו לדעת, כי הרוחניות היא עולם מוחשי בדיוק כמו שהעולם הגשמי הוא מציאות. הבעיה היא, שאת מציאות העולם החומרי אנו גם מרגישים, לא רק יודעים ממנה, ואילו ביחס לעולם רוחני - אנחנו מאמינים שהוא קיים, אך לא מרגישים זאת בחוש!

אדם יודע שיש עולם רוחני, הוא מאמין שהוא קיים ואף מנסה ללכת איתו הלאה. בודאי שיש מעלה גדולה בכך שהוא מאמין, אבל מאידך הוא הופך להיות אדם תלוש, הוא חי בעולם לא מציאותי, כי הוא מאמין שהעולם הזה קיים, אבל כלפיו זו איננה מציאות שהוא חש.

אם האדם מרגיש את הרוחניות כמציאות בדיוק כמו שהוא מרגיש שהגשמיות היא מציאות - כשהוא נכנס לעולם רוחני, הוא דורך על קרקע רוחנית. אבל אם אדם נכנס לעולם רוחני רק עם אמונה, אך אינו מרגיש מציאות - דומה הוא לאדם המנסה לפרוח באויר, וכשם שבגשמיות אי אפשר לפרוח באויר, גם ברוחניות אי אפשר לפרוח באויר!

ההבנה הבסיסית שאדם צריך להבין היא, שכשם שבעולם החומר, בעולם הגשמיות, אנחנו דורכים על קרקע, אף אחד לא חושב לעמוד באויר - כך גם ברוחניות צריך קרקע!

מהי קרקע ברוחניות? בגשמיות אנחנו רואים את הקרקע, אנחנו יודעים בבירור שהיא קיימת, ברור לנו שלא בונים מגדלים באויר, ברור לנו שכדי לבנות בנין צריך שטח, צריך קרקע. אף בעולם רוחני, בעבודת ה' - צריך שטח, גם שם צריך קרקע. איזו קרקע, איזה שטח? מהו השטח שעל גביו בונים את העולם הרוחני?

השטח שעליו בונים את העולם הרוחני הוא מה שנקרא: להיות אדם מציאותי!

פעמים רבות אנשים בעולם החומרי הם מאד מציאותיים, אבל כשהם מגיעים לעולם הרוחני הם הופכים להיות לא מציאותיים כלל. יש להם שאיפות ברוחניות, והם נשברים כי אינם מצליחים להוציאם לפועל, ונראה להם כי הם לא הצליחו משום שלא התאמצו ולא התייגעו מספיק, ולפעמים זה נכון.

אבל הרבה פעמים הדבר נובע מכך ששאיפתם איננה מציאותית! אם יבוא אדם ויכריז כי יש לו שאיפה להשיג שבע מיליארד דולר תוך שלושה ימים, ואחרי שלושה ימים שלא השיג יכנס לדכאון, מה נאמר עליו? ששאיפתו פשוט

{המשך בעמוד 7}

שלושה אופנים של גילויי אהבה

על מנת שהקשר בין ההורים לילדים יהיה בנוי בצורה נכונה, נתאר תחילה את המבנה של נפש האדם, ומכך נבין שדברינו אינם בגדר רעיונות חדשניים בחינוך הילדים, אלא הם מיוסדים על דברי רבותינו ז"ל, ועל המבנה הברור של נפש האדם.

נשמתו של כל אדם, עטופה בשלושה לבושים: מעשה, דיבור, ומחשבה. וברור הדבר, שעל ההורים מוטל להשקיע ולהעניק לילדיהם אהבה באמצעות שלושת החלקים הללו, על מנת שכל לבושי הנשמה שלהם יהיו מפותחים אצלם כדבעי.

כפי שהודגש לעיל, אצל רוב ההורים החלק של המעשה אכן מתנהל כראוי, והם משתדלים להשקיע בילדים בחלק של העשייה את רוב מאמציהם.

לעומת זאת, ברוב המקרים החלק של הדיבור טעון שיפור. והחלק של המחשבה, כמעט אינו קיים ברוב הבתים.

המחשבה אודות אהבת הילדים

בשלב זה איננו עוסקים עדיין בחלק של המחשבה, אולם נבאר זאת בקצרה. מאחר שנפש האדם בנויה מעשייה דיבור ומחשבה, לכן כאשר ההורים מעוניינים לפתח ולגלות את האהבה לילדיהם שקיימת בתוכי נשמתם, הם צריכים לגלות אותה בכל שלושת הרבדים הללו, ברובד המעשי, ברובד הדיבורי, וברובד השכלי, במחשבה.

הבה נתבונן. כאשר ישנם שני אנשים שאוהבים אחד את השני ויש ביניהם מרחק פיזי, האם כאשר כל אחד מהם יחשוב על כך שהשני אוהב אותו, יהיה לו תענוג מכך? התשובה הברורה היא: בודאי! ודבר זה מפורש בדברי הרמב"ם: "מדרך האוהבים - שהם חושבים באהבה הזו".

הרי, שהמושג לחשוב באהבה - אינו מיוחדש, הוא קיים בדברי רבותינו, ונפסק ברמב"ם להלכה בענין אהבת הבורא. וכשם שהוא קיים באהבת הבורא, כך הוא צריך להיות קיים אף באהבת ההורים לילדיהם.

נבאר בקצרה את התועלת הרבה שיש להורים המשקיעים בתחום המחשבה אודות האהבה שלהם לילדיהם. כל הורה מכיר את התופעה, שפעמים התעלולים של ילדיו מביאים אותו לידי עצבנות וכעס כלפיהם.

כיצד ההורה משכיח את אותו כעס? האם ע"י הסחת הדעת לענין אחר? אולי נסיעה לכותל להתפלל שיפסיק מתעלוליו? כל התשובות נכונות, אולם לא תמיד הדבר מתאפשר.

לעומת זאת, כאשר הורה מתרגל לחשוב על אהבתו לילדיו, זהו המתכון המוצלח ביותר להשקיט את אותם כעסים. וכלשון הפסוק: "ועל כל פשעים עים תכסה אהבה" (משלי י, יב).

בע"ה נרחיב להלן בנושא ההשקעה של ההורים בילדיהם בתחום המחשבה, אולם עתה נעסוק בנושא של עולם ההרגשות, כיצד הוא צריך לבוא לידי ביטוי ביחס ובקשר בין ההורים לילדיהם.

שילוב התחום הרגשי בקשר עם הילדים

כבר ביארנו למעלה בארוכה, שיש יחס של אהבה בין הורים לילדיהם שמקורו בעצם כך שהם ילדיהם, וזוהי אהבה טבעית שקיימת בכל הורה, ולעומת זאת יש יחס של אהבה בבחינת "ואהבת לרעך כמוך", שאותה ההורים צריכים לטפח תדיר. כמו כן, יש צורך לטפח את האהבה הטבעית, לאהבה עמוקה יותר.

הסוגיא השבועית

המשך מעמוד 2

היא שיטת הריטב"א בכתובות, והשיטה מקובצת כאן בשם גליון התוס' נוקט כן גם בשיטת התוס', והיינו דהמחלוקת אם פלגא נזקא ממונא או קנסא היא, דלמ"ד קנסא אין דרכם של שוורים ליגח כלל, אבל למ"ד ממונא דרכם של שוורים ליגח, אבל עדיין אין זה בגדר אורחיה גמור כשן ורגל, אלא זה אורחיה יותר מאשר למ"ד פלגא נזקא קנסא, כלומר, ביחס לשן ורגל זה ייקרא לאו אורחיה, אבל ביחס למ"ד פלגא נזקא קנסא, זה ייקרא אורחיה.

ובשיטה מקובצת שם כותב עוד טעם למה למ"ד ממונא קרן תמה נקראת אורחיה, אע"פ שגם הוא מודה דאין דרך השוורים ליגח, דזה מחמת שכוונתו להזיק, והכוונה להזיק מגדיר את הדבר כאורחיה. ודבר זה צריך הסבר, איך הכוונה להזיק מחשיבו כאורחיה, והדרך הראשונה ברורה יותר.

עלה א"כ בידינו עד השתא בכללות שני מהלכים בדברי התוס' בביאור מ"ד פלגא נזקא ממונא, לפי המהלך ראשון תוס' סוברים שקרן נקראת אורחיה גמור, כשן ורגל ממש. ונתבאר דלפ"ז מה שקרן תמה חייבת חצי נזק זהו כשם שמצינו ששן ורגל פטורים ברה"ר אע"פ שמועדים מתחילתן, והכל מחמת הסברה של חס רחמנא עליה. ולפי המהלך השני בדברי התוס', למ"ד ממונא קרן נקראת אורחיה, אבל היא איננה אורחיה גמור, אלא זה אורחיה רק ביחס למ"ד פלגא נזקא קנסא.

וכעת נצטרך לדון מהי הגדרת קרן מועדת, בין למ"ד פלגא נזקא קנסא, וקרן תמה נקראת משונה, האם אחרי ג' פעמים הופך הדבר להיות אורחיה גמור או לא, וכן יש לדון למ"ד פלגא נזקא ממונא, לפי המהלך של הגליון תוספות בשיטה מקובצת דקרן תמה לא נקראת אורחיה גמור, האם בקרן מועדת משתנה מאורחיה קצת לאורחיה גמור, או דגם במועדת עדיין זה לא בגדר אורחיה גמור כשן ורגל. [אבל לפי מהלך החזו"א דלמ"ד ממונא גם קרן תמה נקראת אורחיה גמור, אין שום מקום של נידון בקרן מועדת דהרי אפילו קרן תמה נקראת אורחיה גמור וכ"ש קרן מועדת].

השבוע נתבונן על נקודת: 'אבהות דישראל'

הבה נתבונן באבהות חדשה זו שאברהם אבינו התחיל עם אשתו שרה. "אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי" (בראשית כ' י"ב). וברש"י: "ובת אב מותרת לבן נת, שאין אבות לגוי. וכדי לאמת את דבריו השיבם כן", עכ"ל. וקצת תימא ממה שאמרו בגמ' (הובא לעיל): "דבר תורה גוי יורש את אביו", הרי שיש אבהות לגוי? כאן אנחנו מגלים את הדקות הנוספת, שהיא החידוש (הנראה) שבאבהותו זו של אברהם.

כלומר, למעלה הבחננו בין העבד שמנותק מאביו, לשאר כל אדם (ישראל וגוי) שמיוחסים לאביהם. עתה אנחנו מבחינים בין ישראל לגוי. הגוי מחובר לאביו מכח ההולדה בלבד. זו, וזו בלבד, סיבת ייחוסו לאביו. מעת הלידה ואילך, אין הוא מחובר לאביו, כלומר אין נראית אצלו זיקה לשורשו. על זאת נאמר: "אין אבות לגוי".

משא"כ לישראל, עליהם נאמר "בני בנים הרי הם כבנים". והם המשך דברי רש"י (שם): "וא"ת, הלא בת אחיו היתה, בני בנים הרי הם כבנים והרי היא בתו של תרח". כלומר, האבהות אינה נעלמת. היא ממשיכה להתקיים בבן. זוהי המעלה הנוספת של ישראל, לשייך כל דבר למקורו, ולהבחין אפילו לאחר התפשטותו בזיקתו לשורשו.

כח זה של ישראל, לצרף כל דבר עם שורשו, ירושה היא לו מאברהם אביו. אברהם הוא זה שגלה את 'קשר האבהות', וקיומה אצל הבנים, בעת שקרא לשרה אשתו [שהיתה בת אחיו] בת אבי. כלומר הוא הבחין באחיו את מציאותו של אביו.

אולם אין זה אלא מכח אברהם, ולא מכח תרח עצמו, שהוא עכו"ם.

מכבדו במותו

לעיל נתבאר החילוק שבין אבהות דעכו"ם לאבהות דישראל, ועניינו בקצרה: באבהות דעכו"ם, אין הבן מצורף לשורשו אחרי שנתגלה ויצא ממנו, היינו שאין השורש גלוי בענף. משא"כ אצל ישראל, שהוא תמיד מזדהה עם שורשו.

השלכה חשובה של חילוק זה, מתגלה למעשה אצל שני בני יצחק, יעקב ועשו.

"וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו, ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבלי אבי ואהרגה את יעקב אחי" (בראשית כ"ז מ"א). ופירש"י: יקרבו ימי אבלי אבי, כמשמעו - שלא אצער את אבא, עכ"ל.

ידוע מדברי חז"ל, כי כוחו של עשו היה מכח כיבוד אב.

והנה מדיני הכיבוד הוא: "מכבדו בחייו, מכבדו במותו" (קידושין לא:). וכאן אנו מוצאים אצל עשו רק את החלק של "מכבדו בחייו", לא זה של "מכבדו במותו".

כלומר, בעיניו, כל זמן שהאב קיים, יש לבן צירוף לאביו, אבל במות האב, פקעה האבהות, ונעשה אבד; כלומר אבדה האבהות.

[מיתת האדם נקראת בלשון אבדה: "הצדיק אבד ואין איש שם על לב" (ישעיה נז, א), "צדיק אבד לדורו אבד" (מגילה טז,). ועוד].

הדבר מתראה עוד במה שהגמ' (קידושין יח.) מגדירה את עשו כישראל מומר. כלומר, בתחילתו, בתור בן של יצחק, הוא היה ישראל, אבל הוא הפך להיות ישראל מומר.

זה מה שטמון ב"יקרבו ימי אבלי אבי". כלומר: יקרבו הימים שבהם "אבי", הוא השם תואר אב של יצחק כלפי עשו, יתמעט, ויִעָשֶׂה "אבלי".

אצל עשו, רק בזמן היות יצחק בחיים, ישנה מציאות של חיבור לאב, אבל כשיצחק מסתלק מן העולם, מציאות זו בטלה.

[וכן אנו מוצאים בשעה שמת אברהם. נאמר: "ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו" (ודרשו חז"ל (ב"ב ט"ז:), שמה שהקדים ישמעאל את יצחק לפניו הוא סימן יפה לו, שעשה תשובה). לפי דברינו, אנו מגלים פנים נוספות בהקדמה זו. והוא, שבמִנְתָּה, רק יצחק נשאר בן, ולא ישמעאל, לכן הוא מקדים אותו.]

כשיצחק וישמעאל מלווים את אברהם, הם מלווים אותו משני דינים, יצחק מלווה אותו מדין "מכבדו במותו", הוא עדיין מצורף אליו. משא"כ ישמעאל, מלווה אותו כדרך שמלווים את מי שנפטרים ממנו. הרי לפנינו דבר והיפוכו, יצחק מצורף ומחובר, וישמעאל נפרד.

ביטוי נוסף לחילוק זה, אנו מוצאים בכך שבו ביום קנה יעקב את הבכורה מעשו. כלומר, רק אצל יעקב מתקיים, גם לאחר מיתתו, יחס האבהות (ואף לדור השלישי), והדבר בא לידי ביטוי בקניית הבכורה. שהרי זוהי משמעות הבכורה: ראשית ותחילת האבהות של האב.

מאידך, עשו מבזה את הבכורה. בעיניו אין ערך לאבהות אלא בחיי האב והבן.

גם טענת עשו "הנה אנכי הולך למות" (בראשית כה, לב), הינה סיבה בעיני עשו ל"למה זה לי בכורה", שהרי לדידו אף לאחר מיתת הבן, מתבטל הקשר בינו לאביו, וא"כ מאחר שהוא הולך למות, למה לו בכורה שמבטאה את הקשר הזה].

אצל ישראל, בשעה שהאב מת והבן קיים, עדיין הצירוף ביניהם קיים. "מכבדו בחייו מכבדו במותו". אבל אצל אומות העולם, ה"מכבדו בחייו" קיים, אבל לא "מכבדו במותו", ולפיכך לאחר מותו של אביו, אין לו מה שימנעוהו מ"אהרגה את יעקב אחי" (שם כז, מא). נמצא, שישראל חלוק מעכו"ם בשתי בחינות: א. בישראל האבהות היא בשורשו, ולפיכך היא מתגלה גם לאחר שיצא ממנו הבן, משא"כ בעכו"ם. ב. בישראל הבן מחובר לאביו אף לאחר מיתתו, משא"כ בגוי.

חינוך ילדים

(המשך מעמוד 5)

לא היתה מציאותית, כי כל אחד יודע שאפילו עבור כמה אלפי שקלים צריכים לעבוד קשה ימים ושבועות, וא"כ כיצד ישיג שבע מיליארד דולר בשלושה ימים?!

עלינו לדעת כי כך בדיוק הוא גם ברוחניות! מגיע ערב ראש-השנה ואדם מתחיל לקבל על עצמו קבלות: הוא ישמור את פיו מלשון הרע, יכוון היטב בכל תפילת העמידה ללא יוצא מן הכלל, אף מילה אחת הוא לא ידבר בכל ה'סדרים', וכמובן לא יפגע בשום אדם לנצח. כמובן שלכל הקבלות הללו אין שום מציאות, כי הוא פשוט חי בדמיונות גמורים, לא על הקרקע, וצריך להתחיל לייצב אותו, שיהיה אדם מציאותי, שיתחיל לחיות את המציאות.

איננו מדברים עדיין על מדרגות בעבודת ה', אלא על התחלת התפיסה כדי שאדם יוכל לעבוד את בוראו באמת.

יהודי ב"ה זכה לחזור בתשובה. הוא חדור ברצון להתקרב לקב"ה ולתורתו. מה עושה? מיד סוגר את החנות, וכך, כשהוא מובטל, ללא הכנסה מסודרת, הוא ממחר לשכור דירה בירושלים באלף שלוש-מאות דולר לחודש, וחושב: ה' יעזור... אחרי חודשיים שהוא לא משלם, בא המשכיר ואומר לו: תשלם! והוא עונה: יש לי אמונה שתקבל את הכסף... איזו מין אמונה היא זו?!

הוא פשוט התנתק מהמציאות מכח השאיפות הרוחניות שלו! אדם יכול לחיות עם אמונה, אבל עליו לקיים את הדין! יש חושן משפט והוא חייב לשלם!

אדם שראשית כל מקיים את הדין, ובנוסף לדין מכניס בלבו את אור האמונה - הדין עושה אותו לאדם מציאותי, ואם מעבר לזה יש לו גם אמונה - אשריו וטוב לו. אבל אדם שבמקום ההלכה הכניס בלבו את האמונה - זהו שורש התחלת הכשלונות. בודאי שכולנו רוצים שתהיה לנו אמונה, אבל אמונה עם קרקע, אמונה המבוססת על קיום ההלכה.

אדם לווה כסף, וכששואלים אותו מהיכן ישלם, הוא עונה: "ה' יעזור..." מעניין אם היה מוכן להלוות למישהו על סמך משפט כזה... הוא פשוט משתמש עם הכוחות הרוחניים שלו בכדי להתנתק מהמציאות.

אדם בעל אמונה מלווה לאחרים מכח האמונה שלא ינזק. הוא מאמין שאם נגזר עליו בראש השנה שיהיה לו כסף והוא מקיים מצוה [במקום שאינו מוגדר כהיזק שכיח של אדם המוחזק כמי שאינו מחזיר], עליו להלוות את הכסף אף שישנם סיכויים שהכסף לא יחזור. הוא נוהג כהלכה וכדין, מכניס בתוכו את אור האמונה, ואז הוא מתקשר דרך זה לקב"ה.

אבל אם אמונתו של האדם בשאר חלקי הרוחניות מתחילה לנתק אותו מהמציאות - זהו סימן של התחלה לא נכונה, ואם ההתחלה לא נכונה, אחריתה מי יישורנו.

אכן, האהבה מהסוג השני - אינה קלה ליישום בין הורים לילדים. על מנת לבאר זאת, נשוב לדוגמא של האהבה בין בני זוג, שם הדבר מתנהל בקלות יחסית, וזאת מכיון שבני הזוג מתייחסים [לפחות ברוב המקרים] האחד לשני באופן שווה, ולכן הדיבור ביניהם מתנהל בצורה ישירה [עד כמה שהוא אכן נעשה בצורה נכונה], ובעקבות כך יותר קל לבנות את הקשר והאהבה ההדדית ביניהם.

לעומת זאת כאשר הורים מעוניינים לבנות קשר דומה עם ילדיהם, מכיון שלצורך המשמעת בבית חייב להיות יחס של עליונות מצד ההורים [וכבר הארכנו למעלה לבאר שאף זה צריך להיות במינון ובצורה הנכונים], לכן בחלק מהמקרים הקשר הופך להיות כיחס של עבד ואדון, ובחלק של הפתיחות הרגשית, יש תחושה בבית של עליונות מצד ההורים [ואף שלא תמיד התחושה היא נכונה, אולם זהו חלק מצורת המבנה].

נסביר את הדברים. כל הורה יבדוק את עצמו, עד איזה גיל הוא משתדל לומר לילדיו: 'אני אוהב אותך'. כמדוד מה שהתשובה תהיה, שככל שהילד מתבגר, כן האמירות מהסוג הזה הולכות ופוחתות, וכך בשלב מסוים הקשר הרגשי בין ההורים לילדים הולך ונעלם, בדיוק ההיפך מהצורה הנכונה בה צריך להתנהל הבית.

כולנו מאמינים שכל אדם מורכב מגוף ונפש. יתירה מכך, פשוט וברור לכל בר-דעת שהחלק העיקרי אצל האדם הוא הנפש. והנה, החיים בבית מתנהלים בדיוק בצורה הפוכה, בתחום העשייה וההשקעה בגוף - טורחים הרבה מאד עבור הילדים, מקפידים תמיד שהחולצה תהיה נקיה, הנעלים יהיו שלמות [דברים חשובים בפני עצמם] וכו', אולם בנפש שלהם שהוא החלק החשוב יותר, אף הורים שמשקיעים בכך, בדרך כלל אינם נותנים לזה את המשקל האמיתי והראוי.

כפי שהתבאר לעיל, מציאות האדם בנויה משלושה רב-דים: מעשה, דיבור שמבטא את ההרגשות, וחלק השכל שבאדם. כפי שמציאות זו קיימת בנו כהורים, כך היא קיימת בילד, ועל ההורה מוטל לבנות ולטפח את שלושת החלקים הללו אצל הילד. החלק המעשי נבנה ע"י הטי-חה הפיזית עבורו, החלק הרגשי נבנה ע"י הבעה, דיבור ומעשים שמבטאים רגש ברור, וכמו כן על ההורה מוטל לבנות אף את תחום החשיבה של הילד.

פעמים רבות החלק המעשי והתחום הרגשי - כרוכים זה בזה. לדוגמא, כאשר הילד רואה שאמו לא הכינה לו את הבגדים שהוא זקוק להם, על אף שזהו דבר ששייך לחלק המעשי, אולם אף החלק הרגשי נפגע אצל הילד, והוא חש שלא חסרה לו כרגע רק חולצה, אלא חסר לו את הרגש שעומד מאחורי הכנת החולצה. לעומת זאת כאשר המצב הוא הפוך, והאמא אכן מכינה לו את בגדיו דבר יום ביומו, אצל הילד נתפס רק הרובד המעשי, ועדיין חסר לנו את השורש הפנימי, הרגשי.

[מתוך הספר דע את ילדיך פרק א]

חיבור לכוח ההויה שבנפש.

כוח תפיסת ההויה הוא הכוח השורשי שבנפש. שאר הכוחות הם רק בבחינת ענפים ופירות שנובעים מהכוח השורשי הזה. וא"כ אדם שמשתמש רק בכוחות שבבחינת פירות, אז יש לו פירות אך חסר לו השורש. אזי יכול להיות שמהפירות הוא יוכל לקטוף, אך לטעת עוד עצים הוא כבר לא יכול, כיוון שאין לו את הגזע. שורש נפש האדם היא עצם תפיסת הויה עצמה.

אצל רוב רובם של בני האדם הכוחות היותר שמישים וגלויים להם הם רצונות, מחשבות והתבוננות. ולפי סדר הכוחות שמנינו אלו הן המדרגות הרביעית החמישית והשישית, רק שם האדם מתחיל להיות מודע לעצמו.

לעומתם שלושת הכוחות הראשונים שבנפש האדם פחות מופעלים וגלויים. אצל רוב בני-האדם כוח התענוג נמצא לזמנים מועטים, רוב בני האדם לא מתענגים לאורך היממה כולה. ישנם כאלו שחווים רגעים של עונג במשך היום, ופעמים שגם זה לא. וכמו כן כוח האמונה, שעניינו יתבאר לקמן בס"ד, לא שימושי במשך רוב היום. וכך גם לגבי כוח ידיעת האדם את הויה עצמו, זהו כוח שכל אדם מודה בו שהוא קיים אצלו, אבל כמעט ואין מי שישתמש בו.

ננסה לבאר בהמשך כיצד ראוי להשתמש בכוח תפיסת ההויה, אך ראשית נבין שכאשר האדם לא משתמש עם הכוח השורשי הזה, הרי שהוא מנסה לאחוז בכוחות הנפש מהמקום האמצעי: מהענפים או מהעלים או מהפירות, אך הוא לא נוגע בשורש כוחות נפשו.

ומכאן ברור לכל מבין - שכאשר לא אוחזים בשורש, כל העבודה מועדת לכישלון, ובמקרה הטוב לכל היותר תהיה הצלחה מועטת.

כאשר אנו נגשים לעסוק בנפש האדם, צריך תחילה שתהא נגיעה בנקודת שורש הנפש של האדם. שורש הנפש כפי שנתבאר היא אותה ידיעה - שאני קיים.

ד. שימוש בכוח ההויה שבנפש.

לכאורה מה יוצא לאדם מאותה הידיעה הזו שהוא קיים? איך אפשר להשתמש בידיעה הזו? ומהו הגירעון אם לא משתמשים בידיעה הזו?

אם אדם יתבונן בכל המציאות עימה אנו מתמודדים ביום יום, נגלה כי כל המציאות בנויה על התרחבות של ה-'אני' והצטמצמות של ה-'אני'.

העונג מרחיב את המציאות של האני, לעומת זאת הייסורים מצמצמים את האני. כל אחד רוצה להרחיב את המעגל של האני שלו, ובמקביל כולם בורחים מצמצום של האני שלהם. כל היום אנו עסוקים בלהרחיב את המעגל, יש אדם שמנסה להגדיל את המעגל הפיזי החומרי שלו, ויש אדם שחפץ להרחיב את המעגל הדענתי שבו, הנפשי שבו, כל אחד לפי עניינו.

הרי שנתבאר שכל אדם חפץ להרחיב את האני שלו, אולם אם האדם אוחז בדבר שהוא לא מרגיש אותו כממשות גמורה, הוא לא תופס את ההויה של האני שלו בשורשה, הרי שהניסיון להרחיב את האני, הוא ניסיון חסר בסיס.

יאמר האדם וכי אין לי הכרה בנפשי שאני קיים?

נשיב לו, אכן יש לך הכרה בנפש שאתה קיים, אבל עומק ההכרה שלך חסרה הרבה, מחמת שהיא אינה מגיעה לידי גילוי כאשר האדם מתמודד עימה.

ככל שאדם מרגיש שהדבר יותר קיים הוא יותר ינסה להרחיב אותו, וככל שהוא פחות ירגיש שהוא קיים, הוא פחות ינסה להרחיב אותו. ובעומק יותר, ככל שהוא מרגיש שהוא עצמו קיים אז הוא מרחיב את מה שקיים, וככל שהוא פחות מרגיש שהוא עצמו קיים, אז מהיכן תגיע ההרחבה?

צריך להבין כאן נקודה דקה מאוד בתוך הנפש - אנו יוצאים מנקודת הנחה בסיסית, שוודאי שאנו קיימים. יתר על כן אנו מאוד רוצים להרחיב את המעגל של האני שלנו שאנו כבר מודעים שהוא קיים. אולם כל עוד כמה שאין לנו אחיזה בשורש האני כיצד נבצע את ההרחבה המבוקשת?

ננסה להמחיש את הבעיה ע"י המשל הבא:

יש לאדם חפץ במקום מסוים והוא רוצה למשוך אותו, אך הוא עצמו לא נמצא בקירוב לחפץ. כגון שהוא נמצא בארץ ישראל והחפץ נמצא במדינת הים. האם באופן כזה הוא יכול להזיז את החפץ ממקום למקום?

הנמשל - אדם רוצה להרחיב את האני שלו, הרי שככל שהאני שלו מוחשי יותר, כך הוא יכול להרחיב אותו. מה שאין כן ככל שהאני שלו פחות מוחשי אצלו, את מה הוא ירחיב?

אדם שאין לו אחיזה בשורש האני שלו, אז אין לו את מה להרחיב. ועינינו רואות שבכל זאת כולם מנסים להרחיב ולהרחיב. וא"כ להיכן זורמים כל הכוחות שאנשים משקיעים בהרחבה?

תשובה לדבר: חלקם הגדול של פעולות ההרחבה מרחיבים את הדמיונות של האדם, ולא את האני שלו.

הרי טבע האדם שהוא סבור שאם הוא יקנה חפץ פלוני, מכאן יצמח לו האושר. ועינינו רואות שהאושר לא הגיעה. מה המובן בזה?

תשובה לדבר: מה שקרה הוא שהיה רצון להרחיב את האני, שלכאורה זה נכון. אך ההרחבה לא הגיעה, כיוון שאדם שלא אוחז בשורש האני שלו, הוא לא מרחיב את האני אלא את הדמיון של האני שבו.

[מתוך הספר דע את נפשך פרק ו']

שאלות ותשובות

שאלה:

רציתי לשאול בעניין הדעת, מה ההבדל בין כח הדעת לכח הריכוז?

האם פעולת הדעת היא פעולה מודעת של האדם או שמא זאת פעולה שקורה ממילא ע"י תקיעת מחשבה לזמן ממושך? הדעת היא המח האחורי של האדם הידוע כיום בשם "מוחון", אז בעצם פעולת הדעת היא החדירה לתת מודע שלנו?

תשובה:

א. הדעת הוא הכח שעל ידו נעשה הריכוז - הריכוז הוא תוצאה מן הדעת.

ב. יש דעת נעלמת והיא בלתי מודעת, ויש דעת גלויה והיא מודעת.

ג. הדעת הנעלמת היא התת מודע. הדעת הגלויה היא המודע. "א-ל דעות הויה" - אמרו רבותינו - 'דעות' לשון רבים.

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בכתובת: rav@bilvavi.net ויועברו אל הרב. התשובות יבואו אי"ה על גבי גליון זה. להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע אונליין « | להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440 | UK 208.1917000

לעורך ובכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לשיעורי שמע, ווידאו וכתובים: www.bilvavi.net